

สาเหตุปัญหา และมาตรการลดผลกระทบจากการเกยตื้นของสัตว์ทะเลหายาก (ปลาวาฬ/โลมา เต่าทะเล พะยูน) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เมษายน ๒๕๕๗

มาตรการ	ความสำคัญ	หน่วยงานรับผิดชอบ
(๑) สาเหตุการตายของสัตว์ทะเลหายาก		
๑.๑ เครื่องมือประมง		
๑. จำแนกชนิด และเครื่องมือประมงที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของสัตว์ทะเลหายาก	๑	(สวพ.)
๒. จัดทำแนวทางต้นแบบในการแก้ไขปัญหาเฉพาะพื้นที่ เช่น การยกเลิกเครื่องมือประมงบางประเภทโดยวิธีการเยียวยาในพื้นที่ในทะเลสาบสงขลา การจัดทำยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางทะเลในพื้นที่จังหวัดตรัง เป็นต้น	๑	(สทช. และ สวพ.)
๓. การกำหนดเขตพื้นที่ (zoning) ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ตามฤดูกาลที่มีผลกระทบน้อยที่สุด (พื้นที่จังหวัดตรัง ของศูนย์ฯ ๖ พื้นที่ปากแม่น้ำบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา พื้นที่อ่าวตราด จังหวัดตราด พื้นที่ทะเลสาบสงขลา จังหวัดสงขลา)	๑-๓	(สทช. และ สวพ.)
๔. เสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ มาตรการที่มีอยู่เดิมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน	๑-๓	(สทช. และ สวพ.)
๕. ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องการปรับเปลี่ยนเครื่องมือประมงที่มีผลกระทบและพัฒนาอาชีพที่เหมาะสม	๓	(สทช.)
๑.๒ ขยะ		
๖. วางแนวทางในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขยะทะเลตามมาตรฐานสากล	๑	(สวพ. และ สทช.)
๗. จำแนกชนิดและประเภทของขยะในทะเลที่เป็นสาเหตุต่อการสูญเสียชีวิตของสัตว์ทะเลหายาก เช่น ขยะผิวน้ำ กลางน้ำ และพื้นทะเล รวมทั้งประเภทวัสดุ เช่น โลหะ พลาสติก	๑	(สวพ. และ สทช.)
๘. การศึกษาแหล่งที่มาของขยะให้ชัดเจนว่ามาจากไหน กิจกรรมอะไร และทิศทางการเคลื่อนที่ของขยะตามฤดูกาล	๒	(สวพ.)
๙. ประสานความร่วมมือกับผู้ผลิตวัสดุที่ก่อให้เกิดขยะ ผู้ใช้และประชาชน ในการลดปริมาณขยะ เช่น ถุงพลาสติก รวมทั้งการจัดการขยะ เช่น การกำจัดที่ถูกต้อง การนำมาใช้ใหม่ เป็นต้น	๓	ทุกหน่วยงานของ ทช. โดย สสอ. เป็นผู้ประสานหลัก
๑๐. พัฒนางองค์ความรู้และเผยแพร่สู่ผู้เกี่ยวข้องและประชาชน รวมทั้งแรงงานต่างชาติ ให้ตระหนักในปัญหาขยะ	๓	(สวพ. และ สสอ.)
๑๑. สร้างจิตสำนึกในการลดการทิ้งขยะ	๑	(สทช.)
๑.๓ ป่วย อ่อนแอ (สารโลหะหนัก)		
๑๒. มุ่งเน้นงานวิจัยที่เป็นสาเหตุการเจ็บป่วย เช่น สารโลหะหนักสะสม และขยะ	๑-๓	(สวพ.)
๑๓. ศึกษาด้านพันธุกรรม เพื่อให้ทราบถึงสายพันธุ์ของกลุ่มประชากร และเพื่อนำไปแก้ปัญหาการผสมพันธุ์แบบเลือดชิด (Inbreed)	๓	(สวพ.)

สาเหตุปัญหา และมาตรการลดผลกระทบจากการเกยตื้นของสัตว์ทะเลหายาก (ปลาวาฬ/โลมา เต่าทะเล พะยูน) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เมษายน ๒๕๕๗ (ต่อ)

มาตรการ	ความสำคัญ	หน่วยงานรับผิดชอบ
(๑) สาเหตุการตายของสัตว์ทะเลหายาก (ต่อ)		
๑.๔ การล่า (ทั้งโดยตั้งใจและบังเอิญ)		
๑๔. การบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจตราเฝ้าระวังการทำผิดกฎหมาย รวมทั้งการดูแลรักษาแหล่งอาศัยและหากินของสัตว์ทะเลหายาก โดยอาศัยการมีส่วนร่วมกับประชาชนและเครือข่ายในพื้นที่	๑	(สทช.)
๑๕. ประชาสัมพันธ์เชิงรุก โดยมุ่งตรงสู่ผู้ประกอบการที่ก่อให้เกิดปัญหาโดยตรง ซึ่งแจ้งถึงผลกระทบและโทษที่ก่อให้เกิดต่อทรัพยากรทางทะเล และโทษที่ผู้กระทำผิดกฎหมายจะได้รับ รวมทั้งใช้ช่องทางความร่วมมือในกลุ่มประเทศอาเซียนในการหยุดยั้งการทำลายสัตว์ทะเลหายากที่มีการอพยพย้ายถิ่นระหว่างพรมแดน	๑-๓	(สวพ. และ สทช.)
๑๖. ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ความรู้ด้านกฎหมาย เพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและปฏิบัติตามกฎหมาย (ไม่เชื่อคำนิยามที่ไม่ถูกต้อง)	๑-๓	(สทช. สวพ. ศสท. สสอ.)
๑.๕ อุบัติเหตุจากใบพัดเรือ หรือเรือแล่นชน		
๑๗. จัดทำเครื่องหมาย (ทุ่น) เตือนยานพาหนะทางเรือให้ระวังการเดินเรือในพื้นที่ที่มีสัตว์ทะเลหายากชุกชุม	๑	(สทช.)
๑๘. จัดทำคู่มือและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและชาวประมง ตระหนักถึงอันตรายจากใบพัดเรือ	๑	(สทช. และ สวพ.)
(๒) องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเกยตื้นและการตายของสัตว์แต่ละชนิด		
๒.๑ สถิติการตาย		
๑๙. พัฒนาและจัดทำองค์ความรู้ รวมทั้งพัฒนารูปแบบสื่อ เกี่ยวกับการเกยตื้นและการตายของสัตว์แต่ละชนิดทั้งที่ผ่านมาและแนวโน้มในอนาคต เผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบข้อเท็จจริง	๑-๓	(สวพ. ศสท. และ สสอ.)
๒๐. เร่งรัดการนำเข้าสู่ข้อมูลในระบบสารสนเทศของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยกรอกข้อมูลตามแบบฟอร์มมาตรฐานที่กำหนด ครอบคลุม ทั้ง ๗ ประเด็น	๑	(สวพ.)
(๓) ถิ่นที่อยู่อาศัย ควรมีข้อมูลที่ชัดเจนของสัตว์ประจำถิ่นแต่ละชนิด		
๓.๑ สัตว์ประจำถิ่น		
๒๑. เร่งสำรวจศึกษาประชากรของพะยูน โลมา ที่อาศัยอยู่ประจำถิ่นให้แน่ชัดว่ามีจำนวนเท่าไร และมีชนิดอะไรบ้าง	๑	(สวพ.)
๒๒. วิจัยในเชิงลึกทางด้านชีววิทยา ชีวประวัติ และศึกษาพฤติกรรมในชีวิตประจำวันและตามฤดูกาลให้เกิดความชัดเจน	๑-๓	(สวพ.)
๒๓. สร้างแหล่งอาหารเพื่อลดความเสี่ยงในการออกหากินในพื้นที่ทำการประมง เช่น การทำซั้งในทะเลสาบสงขลา จังหวัดสงขลา การทำซั้งเชือกที่จังหวัดตราด การทำซั้งที่ขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช	๑-๓	(สวพ. และ สทช.)

สาเหตุปัญหา และมาตรการลดผลกระทบจากการเกยตื้นของสัตว์ทะเลหายาก (ปลาวาฬ/โลมา เต่าทะเล พะยูน) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เมษายน ๒๕๕๗ (ต่อ)

มาตรการ	ความสำคัญ	หน่วยงานรับผิดชอบ
(๓) ถิ่นที่อยู่อาศัย ควรมีข้อมูลที่ชัดเจนของสัตว์ประจำถิ่นแต่ละชนิด (ต่อ)		
๓.๒ สัตว์ที่มีการเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย		
๒๔. สำรวจเส้นทางการเคลื่อนย้ายถิ่น โดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น สัญญาณวิทยุ สัญญาณดาวเทียม	๑-๓	(สวพ. และ สทช.)
๒๕. ศึกษาแหล่งอาหาร แหล่งผสมพันธุ์ ของสัตว์ที่เคลื่อนย้ายถิ่นตามฤดูกาล	๑-๓	(สวพ. และ สทช.)
๒๖. ติดตามและรวบรวมข้อมูลของสัตว์เหล่านี้จากประเทศเพื่อนบ้าน และจากระบบข้อมูลสารสนเทศเทคโนโลยี	๓	(สวพ. และ สทช.)
(๔) การแต่งตั้งคณะทำงาน/คณะกรรมการ		
๒๗. ระดับกรมฯ (บูรณาการระหว่างหน่วยงานระดับกรม) คณะกรรมการประกอบด้วยอธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นประธาน ผู้แทนหน่วยงานจากกรมประมง กรมอุทยาน กรมควบคุมมลพิษ กรมเจ้าท่า กองทัพเรือ ตำรวจน้ำ ผู้แทนจากภาคเอกชน/องค์กรเอกชน ผู้แทนจากสถาบันการศึกษาผู้อำนวยการสำนัก/กอง โดยมีสถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน และสำนักอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นเลขานุการ โดยคณะกรรมการมีหน้าที่ ดังนี้ ๑) จัดทำนโยบาย แผนงาน และการบริหารจัดการ / กรอบแนวทางปฏิบัติ (action plan) ๒) ให้คำแนะนำ และแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ/คณะทำงาน ตามความจำเป็น	๒	(สวพ.)
๒๘. ระดับพื้นที่ คณะกรรมการประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ผู้แทนหน่วยงานจากภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสถาบันการศึกษา เครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่ ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ในพื้นที่ เป็นเลขานุการ โดยคณะกรรมการมีหน้าที่ ดังนี้ ๑) จัดทำยุทธศาสตร์ แผนงาน และการบริหารจัดการในระดับพื้นที่ ๒) กำหนดพื้นที่นาร่องในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ โดยเบื้องต้นกำหนดพื้นที่ดังนี้ เกาะตะลิ่ง อ่าวตะเสะ / บางปะกง / ทะเลสาบสงขลา / อ่าวตราด ๓) กำหนดพื้นที่ ที่มีความสำคัญ ๔) พื้นที่วิกฤตเร่งด่วน (hot spot) ๕) พื้นที่สำคัญทางระบบนิเวศน์ (ecological evidence) การจัดตั้งหน่วยปฏิบัติงานลอยน้ำ (out post) พร้อมงานทดลอง ด้านพลังงานทดแทนในทะเล เช่น โซลาร์เซลล์ กังหันลม กังหันน้ำ	๒-๓	(สทช.)

สาเหตุปัญหา และมาตรการลดผลกระทบจากการเกยตื้นของสัตว์ทะเลหายาก (ปลาวาฬ/โลมา เต่าทะเล พะยูน) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เมษายน ๒๕๕๗ (ต่อ)

มาตรการ	ความสำคัญ	หน่วยงานรับผิดชอบ
(๕) การสร้างเครือข่ายและกระบวนการมีส่วนร่วม		
๒๙. จัดตั้ง ประสานการทำงาน และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้กับเครือข่ายในระดับพื้นที่ให้เข้มข้น เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ เช่น การทำการประมงที่ผิดกฎหมาย การใช้ทรัพยากรที่เกินศักยภาพ การล่า และการอนุรักษ์ทรัพยากร	๑	(สทช.)
๓๐. สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม	๑	(สทช. และ สวพ.)
๓๑. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน นักวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ทะเลหายาก ทั้งด้านการสำรวจ การวิจัย การบริหารจัดการ และการรักษาโรค ทั้งในประเทศและต่างประเทศ	๑-๓	(สวพ. และ สทช.)
๓๒. สร้างแรงจูงใจให้กับเครือข่าย	๒	(สทช. และ สสอ.)
(๖) การเตรียมการในการกำหนดมาตรการและพื้นที่คุ้มครอง		
๓๓. รวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลสถานภาพทรัพยากรในพื้นที่ เช่น พื้นที่คุ้มครองแหล่งหญ้าทะเลและพะยูน จังหวัดตรัง พื้นที่ปากแม่น้ำบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา พื้นที่ปากแม่น้ำท่าจีน จังหวัดสมุทรสาคร	๑-๓	(สวพ.)
๓๔. ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเสนอพื้นที่คุ้มครอง เช่น พื้นที่ชุ่มน้ำ (สผ.) เขตรักษาพืชพันธุ์ (กรมประมง) พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม (สผ.) ประกาศจังหวัด (จังหวัดประกาศ) ข้อบัญญัติตำบล (พรบ. ส่งเสริมท้องถิ่น)	๑	(สทช. และ สวพ.)
๓๕. เร่งรัดให้เกิดความร่วมมือในทางปฏิบัติตามมาตรการของพื้นที่คุ้มครองที่ได้รับการประกาศแล้ว อย่างจริงจัง	๑-๓	(สทช. และ สวพ.)
(๗) การพัฒนาบุคลากร		
๓๖. ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ	๑-๓	(สวพ. และ สทช.)
๓๗. สนับสนุนบุคลากรของ ทช. ให้ได้รับการเรียนรู้ และเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจากผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศ	๑-๓	(สวพ. และ สทช.)
๓๘. สร้างช่องทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบุคลากรที่มีความถนัดในแต่ละด้านให้ได้รับทราบอย่างทั่วถึง (concept of Bashu)	๑-๓	(สวพ.)
๓๙. เพิ่มโอกาสให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมอย่างทั่วถึง และต่อเนื่อง กับหน่วยงานภายนอก ทั้งในและต่างประเทศ เช่น การอบรม Forensic training (การพิสูจน์หลักฐานเพื่อหาสาเหตุการตาย)	๒-๓	(สวพ.)
(๘) ศูนย์ช่วยชีวิต (Rescue center)		
๔๐. จัดทำแผนแม่บทในการจัดตั้งศูนย์ช่วยชีวิต	๒-๓	(สวพ.)
๔๑. ผลักดันในการจัดทำคำขอตั้งงบประมาณในการจัดตั้งศูนย์ช่วยชีวิตและหน่วยเคลื่อนที่ (mobile rescue unit) รวมทั้งอุปกรณ์ในการช่วยชีวิตและการรักษาที่มีประสิทธิภาพ (ทั้งรถและเรือ)	๑	(สวพ.)
๔๒. จัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือ อัตรากำลังสัตวแพทย์ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาสัตว์ป่วยให้เพียงพอ	๑	(สวพ.)

สาเหตุปัญหา และมาตรการลดผลกระทบจากการเกยตื้นของสัตว์ทะเลหายาก (ปลาวาฬ/โลมา เต่าทะเล พะยูน) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เมษายน ๒๕๕๗ (ต่อ)

มาตรการ	ความสำคัญ	หน่วยงานรับผิดชอบ
(๙) ความร่วมมือในระดับภูมิภาคอาเซียนและพื้นที่ต่อเนื่อง		
๔๓. เข้าร่วมประชุมและติดตามผลการประชุมในเวทีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล และแนวทางปฏิบัติร่วมกัน	๑-๓	(สวพ. สทช. และ ผชช.)
๔๔. ทำวิจัยร่วมกันของประเทศที่มีพื้นที่ต่อเนื่อง เช่น พื้นที่ระหว่างไทยกับกัมพูชา ไทยกับพม่า ไทยกับมาเลเซีย	๓	(สวพ.)
(๑๐) แนวทางการเพาะขยายพันธุ์		
๔๕. ศึกษาวิจัยการทดลองเพาะขยายพันธุ์ชนิดสัตว์ทะเลหายากโดยการผสมเทียม เช่น เต่าทะเล	๑-๓	(สวพ.)
๔๖. เพิ่มความสามารถและประสิทธิภาพในการเพาะเลี้ยง และอนุบาลสัตว์ทะเลหายาก เช่น เต่าทะเล	๑-๓	(สวพ.)
๔๗. ศึกษาการเพิ่มอัตราการรอดชีวิตของลูกสัตว์ จากการอนุบาล เช่น เต่าทะเล	๑	(สวพ.)
๔๘. แนะนำและกำกับกำกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเพาะขยายพันธุ์เต่าทะเล ให้เป็นไปตามหลักวิชาการและกฎหมาย	๑	(สวพ.)
(๑๑) ประเด็นอื่นๆ		
๔๙. การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ และพัฒนาแนวทางการปฏิบัติ เป็นประจำและต่อเนื่อง	๒-๓	(สวพ. สทช. ผชช.)
๕๐. การกำหนดเขตพื้นที่ทำงานของแต่ละหน่วยงาน ในแต่ละพื้นที่ ในทางปฏิบัติ เพื่อให้มีประสิทธิภาพ เช่น พื้นที่จังหวัดตรัง มีการแบ่งเขตพื้นที่การตรวจตราตามความรับผิดชอบ เพื่อให้ครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ (แบ่งภายใน)	๑-๓	(สทช.)
๕๑. เร่งรัดการจัดทำข้อตกลงการมอบอำนาจตามกฎหมาย พรบ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ๒๕๓๕ ระหว่าง ทช. กับ กรมประมง	๑-๓	(สวพ.)
หมายเหตุ		
๑ สามารถดำเนินการได้ทันที ไม่เกิน ๓ เดือน		
๒ สามารถดำเนินการได้ในระยะเวลา ๓-๖ เดือน		
๓ สามารถดำเนินการได้ในระยะเวลา ๖ เดือนเป็นต้นไป		